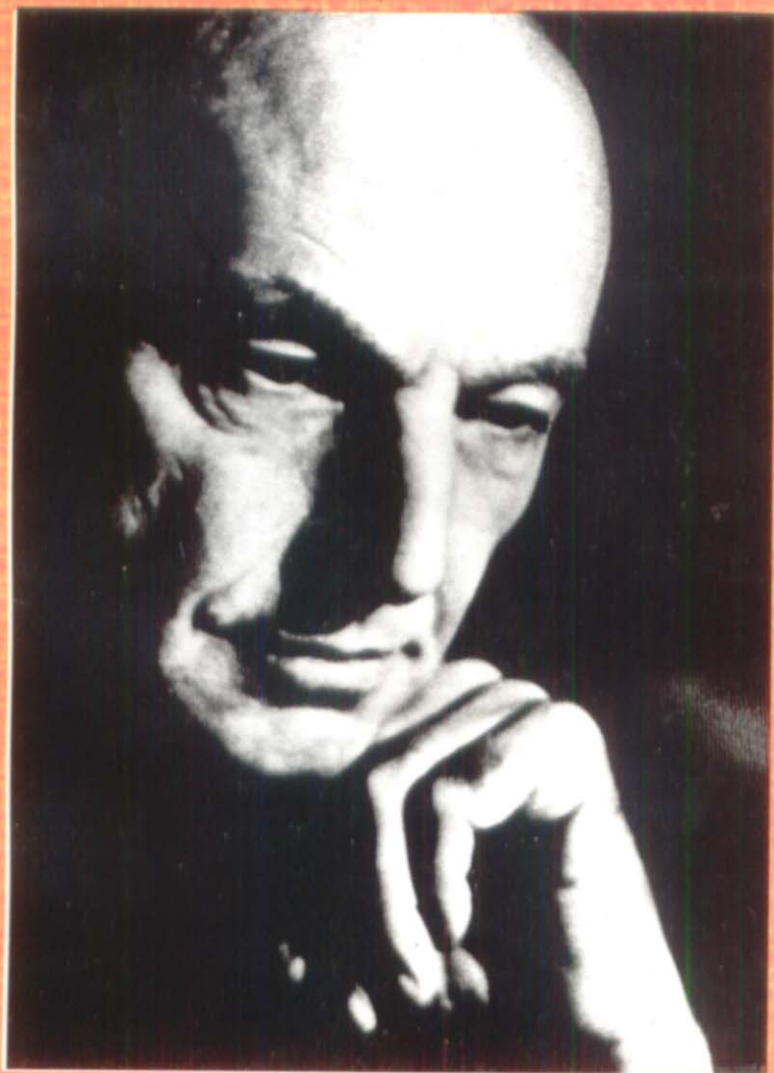

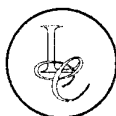
თამაზ ბამერელიძე

სკანდინავიის
გიორგი წერეთელი

Thomas V. Gamkrelidze

Academician
GEORGE V. TSERETELI
(1904—1973)

2004

Publishing House "Language & Culture"

Academician **George V. Tsereteli**

George V. Tsereteli, an outstanding Georgian scholar and one of the founders of Georgian Oriental Studies, an Arabist of world renown and an acknowledged pioneer of Semitic studies was born in the village of Tianeti on October 21, 1904, in the family of Vasili Tsereteli, a well-known public figure and physician.

In his early childhood Tsereteli showed an exceptional gift for languages. On entering the Kutaisi gymnasium, he already knew several foreign languages. This interest in languages eventually brought him to the linguistics department of the Faculty of Philosophy of Tbilisi University. Here, under the guidance of the well-known Georgian scholars I. A. Javakhishvili, A.G. Shanidze and G. S. Akhvlediani, he prepared for work in the field of linguistics and Oriental Studies. In 1928 he was enrolled as a graduate student at the USSR Academy of Sciences in Leningrad. Taking his graduate work under the guidance of such eminent scholars as I. Yu. Krachkovski, P. Kokovtsov, and V. Barthold Tsereteli specialized in various branches of Semitic Studies. Later, he was invited to join the faculty of the State Institute of Living Oriental Languages as an assistant professor of Arabic.

In 1933 Tsereteli returned to Tbilisi and engaged vigorously in the training of local specialists in various branches of Semitics. He headed the newly formed Oriental Department at the Institute of Language, History and Material Culture.

In 1942 Tsereteli successfully defended his doctoral thesis and received the title of professor in the same year.

In 1944 he was elected a Corresponding member of the Georgian Academy of Sciences, and in 1946 — a full member. About the same time he was elected a Corresponding member of the USSR Academy of Sciences.

From 1957 to 1967 Tsereteli headed the Department of Social Sciences of the GSSR Academy of Sciences; in 1967- 1970 he was Vice-President of the same Academy. He was a life member of the Presidium of the GSSR Academy of Sciences.

In 1968, Tsereteli – by then a world-famed scholar – was elected a member of the All-Union Academy of Sciences for his outstanding contribution to scholarship. This fact was viewed by the scientific and scholarly community as a just recognition of his versatile scholarly activities.

Tsereteli's talent for scholarship and organization of research were fully manifested after the 1940's. On his initiative a faculty of Oriental Studies was established at Tbilisi State University, as well as the Institute of Oriental Studies of the GSSR Academy of Sciences. Under Tsereteli's direction, the Institute, which today bears the name of its founder, has become a major world centre of Oriental Studies. Tsereteli also set up the Commission for the Publication of Foreign Sources on Georgia. This Commission has prepared for publication nearly a hundred works of Arab, Persian, Greek, Armenian, Russian and West-European authors. Over thirty studies, furnished with detailed commentaries, have already come out.

The Commission for the Establishment of an Academic Text of Shota Rustaveli's „The Man in the Panther's Skin“ was set up under Tsereteli's direct guidance and active participation. He was a member of the editorial board of the eight-volume „Explanatory Dictionary of the Georgian Language“ and „the Georgian Soviet Encyclopaedia.“

The scope of Tsereteli's scholarly interests was immeasurably broad, including Arabic linguistics and folklore, Hebrew and Aramaic studies, ancient languages of the Near East and the history of writing systems, Kartvelology, problems of Georgian and comparative versification, and theoretical linguistics. To every one of these branches he made a significant contribution, and his studies occupy a place of honor in the treasure house of the

humanities. Special note should be made of Tsereteli's study of the hitherto unknown Arabic dialects of Central Asia, an important page in the history of Arabic philology.

Those dialects constitute an invaluable source of evidence for Arabic comparative dialectology, shedding light on important problems in the history of the Arabic language. As a result of philological analysis of a vast linguistic corpus, Tsereteli established the existence of two independent Arabic dialects, Bukharan and Kashkadaryan; Bykharan is close to the Mesopotamian dialect and the Kashkadaryan to the speech of the Bedouins. This research met with universal recognition. Tsereteli's dialectological studies in this direction opened up new prospects for modern Arabic philology. Academician I. Yu. Krachkovski wrote about these studies: „The discovery and study of Arabic dialects in Central Asia bring fame to our scholarship and to our country, and clearly constitute a breakthrough in world scholarship.“ Tsereteli's contribution to the study of Caucasian traditions is also a major one: He published Shamil's letters with excellent historico-philological commentaries.

In his „Arabic Chrestomathy“ (1949), compiled for the training of national specialists, Tsereteli introduced for the first time - along with texts on Georgia and the Caucasus - passages from the autograph of Makarios of Antioch (17th century) and of a historical treatise by al-Fariki (12th century). The „Chrestomathy“ was followed by the first „Arabic-Georgian Dictionary“ (1951), an essential reference work for Georgian Arabists.

To the end of his life, Tsereteli worked on the compilation of a „Classical Arabic Grammar,“ which he largely completed. He directed the work of a team of Arabists on the compilation of a large Arabic-Georgian dictionary which - it was envisaged - was to reflect the vocabulary of almost all the major monuments of the classical period. He also prepared for publication „The Journey of Makarios of Antioch“ (the Arabic text and a translation with

commentaries), which is of major importance for the history of Russia and Georgia.

Tsereteli did not neglect the realm of Arabic literature. For many years he taught a course in Arabic poetry in the Faculty of Oriental Studies of Tbilisi State University. The subject evoked exceptional interest among students. Immersed as he was in intensive scholarly work, Tsereteli still found time to make a splendid translation of the poetry of Amin Reihani, an outstanding representative of modern Arabic literature; he also edited the translation (done by his students) into Georgian of „The Thousand and One Nights“ (two of the planned eight volumes of this work came out during his lifetime). Tsereteli's collaboration with A. G. Shanidze in collecting specimens of Khevsurian poetry serves to demonstrate his literary — folkloristic interests; the texts recorded by Tsereteli were published in 1931 in „Georgian Folk Poetry“ (vol. I, Khevsurian).

Tsereteli's work on the decipherment and analysis of the inscriptions discovered at Armazi is considered an event of special significance in Semitic studies. To this problem he devoted two brilliant studies: „The Bilingual Inscription from Armazi Near Mtskheta“ (1941) and „The Armazi Inscription of the Period of Mithridates the Iberian“ (1961).

The Aramaic inscriptions from Armazi are of special significance not only as a new source for the study of eastern Aramaic writing and its ramifications; they also shed light on a number of cultural-historical problems of Iberia (the classical name for Eastern Georgia). In the studies cited above, apart from discussing the key problems of the state system of Georgia, Tsereteli also gave attention to the origin of the Georgian alphabet. These studies acquire special significance for the history of the Semitic script. While studying the Armazi inscriptions, Tsereteli identified a new, hitherto unknown, variety of Aramaic script which, entering scholarship under the name of Armazi

Aramaic, gained currency in subsequent publications of Aramaic inscriptions.

Of no less significance for the history of Georgian culture is Tsereteli's monograph „The Ancient Georgian Inscriptions from Palestine“ (1960). In this study the author – on the basis of a philological analysis and drawing on vast historical material – suggests that the Palestinian inscriptions date from the fifth century A. D.

Tsereteli's study „A Greek Inscription from Mtskheta of the Time of Vespasian“ (1958) belongs to the same sphere of problems.

This study gives a radically new interpretation of the entire text, the result of Tsereteli's reading of certain passages of the Greek text in a novel way. Mention should be made here of his studies devoted to Iranian epigraphy (Shapur I and the inscriptions of Kartir from Persepolis) and to Manichaean documents of the same period. The book of Iranian Manichaeans deals with the missionary activity of the adherents of Mani in Western and Eastern countries aimed at the propagation of the Manichaean religion during the lifetime of their teacher. Only separate fragments of that book are extant in the Parthian Pahlavi and Sogdian languages.

An original interpretation of Iranian language texts and new identification of the proper names found in them – accepted by such scholars as W. Henning (who has published these very materials) – brought to light hitherto unknown facts of the cultural life of Georgia in the mid-third century A. D. Tsereteli ascertained that in ca. 260 an adherent of Mani appeared in Iberia to preach the doctrine of his teacher: He „worked wonders“ and set up a Manichaean community. This became known to the Iberian king Amazasp. As stated by Kartir in the inscription from Persepolis, in the same period, Kartir, himself Magupat and the originator of the Manichaean church in Iran, joined the punitive units sent by Shapur, fought the Christians, Manichaeans, heretics, and

heathens, and set up Zoroastrian institutions in countries subject to Shapur, including Iberia and Armenia.

Thus, these documents help reconstruct the religious situation by shedding light on the tension that existed among different faiths in Iberia before Christianity was proclaimed the official religion. In these studies, which demonstrate his exceptional historical and philological erudition, Tsereteli emerges not only as a Semitist and Kartvelologist but also as a brilliant Iranist, able to make use of both Iranian and Indo-European evidence to solve purely Iranian problems.

In the sphere of Semitic philology, the Hebrew epigraphic inscriptions found in the territory of Georgia and published by Tsereteli are noteworthy. The speech of Georgian Jews also came within the scope of his attention. His observations in this area are of considerable interest.

In the last years of his life, Tsereteli studied with considerable interest a Hebrew manuscript preserved at the K. Kekelidze Institute of Manuscripts, Georgian Academy of Sciences. This unique manuscript is of great importance to the study of the vocalization of Hebrew texts. It was discovered in Lailashi (Lechkhumi), and conventionally referred to as the Lailashi or Svan Bible (since according to local tradition it was brought from Svaneti). A paleographic analysis of the text led Tsereteli to the conclusion that the MS dates from the tenth century. In its consonantism the Tbilisi MS is one of the best available to date, and in some respects it is even superior to the Aleppo Codex. Tsereteli believed that the Tbilisi MS could serve as one of the basic sources for a new critical edition of the text of the Hebrew Bible.

Tsereteli's contribution to research on the languages of the Ancient Near East is invaluable. His study „The Urartean Inscriptions in the State Museum of Georgia“ (1939) is a model example of publication of ancient written documents. A detailed study of the structure of the Urartean language permitted him to

view the functions and interdependences of nominal and verbal affixes of Urartean in a new light, as well as enabling him to work out the system of conjugation and declension. The result was a point of view that materially differed from the generally accepted one. He pointed out structural-typological similarity between Urartean and the Caucasian languages, thus paving the way for inquiry into their possible genetic connections. Tsereteli's studies in this field gave rise to the study of languages with cuneiform script. Academician Meshchaninov called this study „a point of reference for everyone dealing with the language of ancient Van“.

Tsereteli, a scholar of versatile and broad interests, was a first-rate linguist whose studies of theoretical nature made a significant contribution to modern linguistics. His theory of allogenetic interrelations deserves prominent mention here. Research into Semitic and Hamitic languages led Tsereteli to the conclusion that, apart from relations of genetic affinity, there exist between languages links due to „secondary relatedness“ (his „allogenetic relations“), links which obtain among unrelated languages under conditions of areal convergence.

From this same angle Tsereteli examined the structural-typological affinity of the Kartvelian and Indo-European languages. His work on problems of language relations and allogenetic interrelations was an innovative contribution to theoretical linguistics, and his principles for classification of Semitic languages are of major importance not only for Semitic studies but for structural-typological linguistics in general.

Shota Rustaveli's „The Man in the Panther's Skin“ held a special place in Tsereteli's scholarly activity. His contribution to establishing the critical text of the poem and its preparation for printing was invaluable. As the editor-in-chief of the future edition he studied diverse problems related to the text of the poem with his habitual enthusiasm and profundity. Of his published works in this field, his last monograph, „Meter and Rhythm in Vepkhistqaosani“ (1973) is especially significant. In this work

Tsereteli did not limit himself to the study of Rustaveli's verse alone; the proposals he makes are equally applicable to both Georgian and comparative versification. Tsereteli demonstrated that Rustaveli's „shairi“ is a regulated syllabic rather than syllabotonic verse, as had been believed earlier, and that the shairi is structured according to the principle of absolute proportion (high shairi) and the „golden section“ (low shairi). This syllabic structure of the Rustaveli shairi, and of Georgian verse in general, proved to be typical of common Kartvelian versification; furthermore, in its inner structure Kartvelian versification coincides with its Indo-European counterpart. As evidenced by recent studies in Indo-European comparative-historical metrics, the Common Indo-European verse is built on the principle of absolute symmetry.

The ideas advanced by Tsereteli in this monograph will undoubtedly stimulate comparative-historical research into Kartvelian and Indo-European metrics and will make possible the reconstruction of their archetypes. This in turn will naturally play a major role in the development of comparative-historical versification and typological linguistics. Notably enough, soon after the decease of the scholar, work was begun on the identification of structures built according to the „golden section“ in Indo-European verse. Tsereteli's original theory that the structure of Kartvelian verse coincides with that of Indo-European, raises new problems both for comparative poetics and for the interrelation of particular areas.

The existence of the „golden section“ as a principle of proportion in Georgian syllabic metrics is significant from the methodological standpoint as well, since it has implications for the typological study of various art forms. The „golden section“ turns out to be used not only in spatial art, as was believed in traditional theories; the same proportion proves to be no less significant in art forms of primarily temporal dimension, such as music, poetry, cinematography, etc. Notably enough, in the recently published six

volume selected works of the outstanding contemporary linguist and cultural historian Roman Jakobson, the volume of his studies in versification and general poetics is dedicated to George V. Tsereteli — „Man, Fighter, Researcher“. This represents an international recognition of Tsereteli's outstanding contribution to general and Georgian versification.

Throughout his long educational activity, Tsereteli trained many Orientalists who are now successfully carrying on scholarly work at research, educational and other Institutions of this country.

Tsereteli's versatile and profound erudition and the high quality of his published work, coupled with an exceptional talent for organization, earned him and his school well-deserved fame in world scholarship. Tsereteli's election as an Honorary Fellow of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Northern Ireland, as well as an Honorary Member of the Society of Polish Orientalists are acknowledgments of his outstanding contribution to scholarship.

In one of his speeches M. Keldysh, former President of the Soviet Academy of Sciences, said: „The Academy of Sciences of the Georgian Republic has grown into a major scientific Institution. It should be stressed that it has a number of schools known the world over – schools of world importance. These are: the mathematical school initiated by Academician Muskelishvili, a school in physiology originated by Beritashvili, a school of Oriental studies headed by Tsereteli, member of the Academy.“

Tsereteli's style and manner of work were very distinctive. Before giving the final shape to a new idea, he usually presented it to his closest pupils and collaborators for criticism. In the ensuing discussions the idea underwent refinement and was enriched with new suggestions, while the participants of the discussion received splendid schooling in debating scholarly problems. This method of scholarly work was responsible for the emergence of many disciples and like-minded scholars who subsequently carried on research along the lines mapped out by their teacher. And such

lines and fields of research were indeed numerous. Tsereteli did not belong to the class of researchers who spend their lives engaged only in one narrow field of scholarship and who write necessary, yet not always highly interesting, works in which one can hardly feel a wide scope of thought or an abundance of new ideas. It is safe to say that all the studies published by Tsereteli represent innovative contributions to their various fields in philology and linguistics.

More often than not Tsereteli would not return to a discovery he had made in some field, but instead would subsequently transfer his attention to entirely different problems which seemed at the time more important and interesting to him. Here, too, he produced brilliant investigations in which his erudition and statement of fresh problems evoked the admiration of world scholarship.

The eminence of Tsereteli lies not in the number of works he published but in the character of his studies, every one of which constitutes an original discovery of lasting value for the relevant fields of world scholarship. This was his hallmark as a scholar.

Tsereteli combined in himself a specialist and expert in several academic fields, a fact which enabled him to go deep into each of them with characteristic insight. He was a world-famed Semitist, a matchless Iranist and Kartvelologist, he was a brilliant philologist and linguist who always stood at the level of the latest achievements of world philology and linguistics, often determining that level with his own investigations.

Academician Tsereteli died at the age of 69 as the result of a brief but grave illness, when his mind was still full of new and sweeping scholarly plans. Much of what he had dreamed of remained unfulfilled, but what he did leave behind will always occupy the pride of place in Georgian scholarship.

Thomas V. Gamkrelidze

აკადემიკოს ბიორგი წერეთლის

რჩეული სამეცნიერო შრომების
ბიბლიოგრაფია*

1935

არაბული ქრესტომათია ლექსიკონითურთ, ტ. 1, ქრესტომათია, ტფ., ტფილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1935, 78 გვ.

Письмо Шамиля из Калуги, «Записки Ин-та востоковедения АН СССР», т. V, М.-Л., 1935, с. 97-114.

1936

შაშილის წერილები ბარონ ნიკოლაისადმი, საქართველოს სახელმწ. მუზეუმის მოამბე, ტ. IX-, (1), ტფ., 1935-1936, გვ. 103-120.

1937

შუა აზიის არაბული დიალექტები (წინასწარი ანგარიში), ენიმკის მოამბე, ტ. 1, თბ., 1937, გვ. 295-307.

Вновь найденные письма Шамиля, «Труды Ин-та востоковедения АН СССР», т. XXIV («Труды первой сессии ассоциации арабистов, 14-17 июня 1935 г.»), М.-Л., 1937, с. 95-112.

1938

“ნესტან-დარეჯანი” შუა აზიის არაბულ ფოლკლორში, ენიმკის მოამბე, ტ. 3, თბ., 1938, გვ. 1-12.

«Нестан-Дареджан» в среднеазиатском арабском фольклоре, «Сборник Руставели. К 750-летию “Вепхисткаосани”», Тб., 1938, с. 1-15.

* ბიბლიოგრაფია შეადგინეს მარიამ ნედოსპასოვამ, გრიგოლ ბერაძემ და გიორგი სანიკიძემ. ვარსკვლავით (*) აღნიშნულია ის ნაშრომები, რომლებიც არ არის დასახელებული აკად. გ. წერეთლის ბიბლიოგრაფიის ადრინდელ პუბლიკაციებში.

1939

საქართველოს მუზეუმის ურარტული ძეგლები, თბ., სსრკ მეცნ. აკად. საქ. ფილიალის გამ-ბა, 1939, 5, 76 გვ., XXXII ფ. ტაბ., ტექსტი ქართ., რუს. და ინგლ. ენებზე.

Материалы по изучению арабских диалектов Средней Азии, «Записки Ин-та востоковедения АН СССР», т. VII, М.-Л., 1939, с. 254-283.

1940

მცხეთის ახლად აღმოჩენილი ებრაული წარწერა, *ენიშკის მოამბე*, ტ. V-VI, თბ., 1940, გვ. 419-425.

1941

არმაზის ახალი წარწერები არამეული დამწერლობით, *საქ. სსრ მეცნ. აკად. პირველი სესია, 1941 წ. 27 თებ.-2 მარტი*, მუშაობის გეგმა, თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1941, გვ. 4.

Армазская билингва. Двухязычная надпись, найденная при археологических раскопках в Мцхета-Армази, Тб., Изд-во Акад. наук Груз. ССР, 1941, 72 с., 2 л. илл.

К характеристике языка среднеазиатских арабов (предварительное сообщение на Второй сессии ассоциации арабистов, 19-23 октября 1937 г.), «Труды Ин-та востоковедения АН СССР», вып. XXXVI, М.-Л., 1941, с. 133-148.

1942

არმაზის ბილინგვა, *ენიშკის მოამბე*, ტ. XIII, თბ., 1942, გვ. 1-48, პარალ. ტექსტი ინგლ. ენაზე, გვ. 49-83, 4 ფ. ტაბ.

1943

Dirāsatu l-waṭā'iki l-'arabiyati min ẕawḡāz aš-šimālīyya, Al-Balāḡ (არაბულ ენაზე).

1944

დმანისის მონეტის გამო, *ლიტერატურული ძიებანი*, ტ. 2, თბ., 1944 (გარეკანზე 1945), გვ. 167-172.

1945

ემინ რეჰანი, *მნათობი*, თბ., 1945, №6, გვ. 73-80.

1947

ზმნის ზოგიერთი ძირითადი ფორმის წარმოებისათვის ბუხარის არაბულ დიალექტში, *თბილ. უნ-ტის შრომები*, ტ. 30-31, თბ., 1947, გვ. 461-470.

სემიტური ენები და მათი მნიშვნელობა ქართული კულტურის ისტორიის შესწავლისათვის, *თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო ხეხიები*, №1 (2-4 მარტი 1946 წ.), მოხსენებათა კრებული, თბ., 1947, გვ. 15-52.

1948

არმაზის სასანური წარწერა, *საქ. სსრ მეცნ. აკად. საზოგადოებრივ მეცნიერებათა გან-ბის სამეცნ. ხესია, მიძღვნილი აკად. ს. ჯანაშიას ხსოვნისადმი (10-11 დეკ., 1948 წ.)*, მოხსენებათა თეზისები, თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1948, გვ. 9.

Армасское письмо и проблема происхождения грузинского алфавита, I, *«Эпиграфика Востока»*, II, М.-Л., 1948, с. 90-101.

Эпиграфические находки в Мцхета – древней столице Грузии, в кн.: *«Общее собрание Академии наук СССР, посвященное тридцатилетию Великой Октябрьской социалистической революции»*, Доклады, 23 окт.–2 ноябр. 1947 г., М.-Л., Изд-во АН СССР, 1948, с. 357-366.

Эпиграфические находки в Мцхета – древней столице Грузии, *«Вестник древней истории»*, М.-Л., 1948, №2(24), с. 49-57.

1949

Армазское письмо и проблема происхождения грузинского алфавита, II, «*Эпиграфика Востока*», III, М.-Л., 1948, 1949, с. 59-71.

არაბული ქრესტომათია, თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1949, 16107 გვ.

“საქართველოს ძველი ეთნო- და ტოპონიმიკის ზოგიერთი გაურკვეველი შემთხვევის“ გამო, *საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე*, ტ. X, №6, თბ., 1949, გვ. 377-384.

1951

არაბულ-ქართული ლექსიკონი, თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1951, XV, 298 გვ.

1952

არაბულ-ქართული წარწერა მაჩხანოიდან (ნაშრომში: გ. ჩუბინაშვილი, VIII—IX საუკუნეების ქართულ ხუროთმოძღვრულ ძეგლთა ერთი რიგის დათარიღებისათვის, *საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე*, ტ. XIII, №7, თბ., 1952, გვ. 443-444).

Грузинское письмо, БСЭ, 2-е изд., т. 13, М., 1952, с. 106-107; БСЭ, 3-е изд., т. 7, М., 1972, с. 395.

Дамма, БСЭ, 2-е изд., т. 13, М., 1952, с. 330.

Иберийские языки, БСЭ, 2-е изд., т. 17, М., 1952, с. 250.

Изафет, БСЭ, 2-е изд., т. 17, М., 1952, с. 250.

Языковедческая работа в Советской Грузии, «*Вопросы языкознания*», М., 1952, №2, с. 138-150 (соавторы: А. С. Чикобава и В. М. Беридзе).

1953

ურარტული ენის ურთიერთობის საკითხისათვის იბერიულ-კავკასიური ჯგუფის ენებთან, *საქართველოს სსრ მეცნიერებათა*

აკადემიის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის IV (X) სამეცნიერო სესია (1953 წ. 12-13 ივნისი), მოხსენებათა თეზისები, თბ., 1953, გვ. 14-16 (ქართ. ენაზე), 37-39 (რუს. ენაზე).

წინასიტყვაობა, წიგნში: ა. ლეკიაშვილი, არაბული ზმნის ფორმათა პარადიგმები, თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1953, გვ. 009-011, პარალ. ტექსტი რუს. ენაზე, გვ. 013-015.

Карийский язык. Карийское письмо, БСЭ, 2-е изд., т. 20, М., 1953, с. 201.

Квадратное письмо, БСЭ, 2-е изд., т. 20, М., 1953, с. 438.

Кесра, БСЭ, 2-е изд., т. 20, М., 1953, стр. 567.

Коковцов П. К., БСЭ, 2-е изд., т. 21, М., 1953, с. 562.

Коссейский язык, БСЭ, 2-е изд., М., т. 23, 1953, с. 119.

Корш Ф. Е., БСЭ, 2-е изд., т. М., 23, 1953, с. 81.

Al-‘arabiya fi l-ġumhūriyat al-ġūrġiyā, Hikma, 1953 (არაბულ ენაზე).

1954

Арабские диалекты в Средней Азии. Доклады Советской делегации на XXIII Международном конгрессе востоковедов, М., Изд-во АН СССР, 1954, 37 с. (парал. текст на англ. яз.).

К изучению языка среднеазиатских арабов. Образцы речи кашкадарьинских арабов, «Труды Ин-та языкознания АН Груз. ССР», сер. вост. яз., вып. 1, Тб., 1954, с. 251-271.

Лидийский язык. Лидийское письмо, БСЭ, 2-е изд., т. 25, М., 1954, с. 113.

Ликийский язык. Ликийское письмо, БСЭ, 2-е изд., т. 25, М., 1954, с. 123.

Мальтийский язык, БСЭ, 2-е изд., т. 26, М., 1954, с. 178.

Мандейский язык. Мандейское письмо, БСЭ, 2-е изд., т. 26, М., 1954, с. 203.

Митанни. Митаннийский язык, 2-е изд., т. 27, М., 1954, с. 598.

1955

სიტყვა იუბილეზე (კ. კეკელიძის დაბადების 75 წლისთავზე), *ლიტერატურული ძიებანი*, ტ. IX, თბ., 1955, გვ. 447-448; (იხ. აგრეთვე კრ.-ში: *დიდი ქართველი მეცნიერი აკად. კ. კეკელიძე*. კრებული შეადგინა და გამოსაცემად მოამზადა ს. ყუბანეიშვილმა, თბ., "მეცნიერება", 1965, გვ. 47-48).

Предисловие, в кн.: Академик Игнатий Юлианович Крачковский, Избранные сочинения, т. I, М.-Л., Изд-во АН СССР, 1955, с. 9-13 (соавтор: В. И. Беляев).

Ad-Dirāsāt al-‘arabiya fī l-ġumhūriyat al-ġūrġiya, *Aṭ-Ṭarīk*, 1955, № 2, pp. 2-4. (არაბულ ენაზე).

1956

Арабские диалекты Средней Азии, т. 1. Бухарский арабский диалект, Изд-во Акад. наук Груз. ССР, Тб., 1956, 344 с.; 4 л. портр.

Ad-Dirāsāt al-‘arabiya fī l-ittihād as-sūfiyātī, *Mağallat al-mağma‘ al-‘ilmī l-‘arabī*, Dimaşk, XXXI, 1956, №4, 20 p. (არაბულ ენაზე).

Ad-Dirāsāt al-rawābiṭ bayna š-ša‘bayn al-‘arabī wa l-ġūrġī, *Al-Ġadīd*, 1956, 3, №4 (არაბულ ენაზე).

1957

Предисловие редактора, в кн.: Академик Игнатий Юлианович Крачковский, Избранные сочинения, т. IV, М.-Л., Изд-во АН СССР, 1957, с. 3-8.

Состояние и задачи востоковедения в Грузинской ССР, «Первая Всесоюзная конференция востоковедов», Тезисы докладов и сообщений, Ташкент, изд-во Акад. наук УзССР, 1957, с. 27-28 (соавтор: С. С. Джикия).

1958

მცხეთის ბერძნული წარწერა ვესპასიანეს ხანისა, თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1958, 20 გვ., 3 ფ. ტაბ.

წინასიტყვაობა, წიგნში: კ. წერეთელი, თანამედროვე ასურულის ქრესტომათია ლექსიკონითურთ, თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1958, გვ. 5-9.

ქართული ანბანის შესახებ, *საბჭოთა კავშირი*, რანგუნი, 1958, 5, გვ. 31-32, პორტრ. (ბირმ. ენაზე)

Состояние и задачи востоковедения в Грузинской ССР, «Материалы первой Всесоюзной научной конференции востоковедов в г. Ташкенте 4-11 июня 1957», Ташкент, АН УзССР, 1958, с. 77-85.

1959

აღმოსავლეთმცოდნეობა საქართველოში, *თბილ. უნ-ტის შრომები*, ტ. 73, აღმოსავლეთმცოდნეობის სერია, I, თბ., 1959, გვ. 1-15 (თანაავტორი: ს. ჯიქია).

1960

უძველესი ქართული წარწერები პალესტინიდან, თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1960, 94 გვ., 16 გვ. ტაბ., ტექსტი პარალ. ქართ., რუს. და ინგლ. ენებზე.

Греческая надпись эпохи Веспасиана из Мцхета, «Вестник древней истории», М., 1960, №2, с. 123-133 с табл.

შოთა რუსთველი ჯვრის მონასტერში. ახალი დიდი მონაპოვარი რუსთველოლოგიაში, *საბჭოთა ხელოვნება*, თბ., 1960, 12, გვ. 3-7 (თანაავტორები: ი. აბაშიძე, ა. შანიძე).

1961

The most ancient Georgian inscriptions in Palestine, *Bedi Kartlisa / Revue de kartvélologie*, vol. XI-XII, №36-37, Paris, 1961, pp. 111-130.*

აღმოსავლეთმცოდნეობა, წიგნში: *მეცნიერება საბჭოთა საქართველოში 40 წლის მანძილზე*, თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1961, გვ. 585-595 (თანაავტორი: ს. ჯიქია).

От редакции, в кн.: *«Переднеазиатский сборник. Вопросы хеттологии и хурритологии»*, М., Изд-во Восточной литературы, 1961, с. 3-4 (соавтор: И. М. Дьяконов).

1962

ვეფხისტყაოსნის ტექსტის მეცნიერული გამოცემისათვის, *მნათობი*, თბ., 1962, 2, გვ. 125-138.

Армзская надпись эпохи Митридата Иверийского, *«Труды XXV Международного конгресса востоковедов»*, т. 1, Общая часть. Заседание секций I-V, М., 1962, с. 374-378.

1963

Une inscription grecque de l'époque de Vespasien à Mtsxeta, *Bedi Kartlisa / Revue de kartvélologie*, vol. XV-XVI, №43-44, Paris, 1963, pp. 185-186.*

1964

ქართული ბალაგარიანის უცნობი პოეტური ვერსია, *თბილ. უნი-ტის შრომები*, ტ. 108, აღმოსავლეთმცოდნეობის სერია, IV, თბ., 1964, გვ. 45-56.

Из истории польского востоковедения (К 60-летию со дня рождения акад. А.А. Зайончковского), *«Мацне»* (Отд-ние общественных наук Акад. наук Груз. ССР), Тб., 1964, №6, с. 156-160 (соавтор: С. С. Джикия).

1965

სონანტებისა და აბლაუტის თეორიის გამო ქართველურ ენებში (წინასიტყვაობა), წიგნში: თ. გამყრელიძე, გ. შაჭავარიანი, სონანტთა სისტემა და აბლაუტი ქართველურ ენებში, საერთოქართველური სტრუქტურის ტიპოლოგია, თბ., "მეცნიერება", 1965, გვ. 09-029, პარალ. ტექსტი რუს. ენ., გვ. 031-051.

ემინ რეიჰანი, განმკურნე მე, ხევის ქალღმერთო! (თარგმანი გ. წერეთლისა), კრ-ში: არშადანი. აღმოსავლური მწერლობის ნიმუშები, თბ., "საბჭოთა საქართველო", 1965, გვ. 192-194.

1966

"ვეფხისტყაოსნის" კრიტიკულ-მეცნიერული ტექსტის გამოცემისათვის. მოხსენება საქართველოს სსრ მეცნ. აკად. საერთო კრების საიუბილეო სესიაზე, მიძღვნ. შ. რუსთაველის დაბადების 800 წლისთავისადმი, 1966 წ. 28 სექტემბერი, *ბაცნე*, საქ. სსრ მეცნ. აკად. საზ-რივ მეცნ. გან-ბა, თბ., 1966, 5, გვ. 189-194.

რედაქციისაგან, წიგნში: შოთა რუსთაველი, ვეფხისტყაოსანი, ტექსტი მოამზადეს გამოსაცემად გიორგი წერეთელმა, სარგის ცაიშვილმა, გურამ კარტოზიამ, რედაქტორები: გ. წერეთელი, ი. აბაშიძე, თბ., "საბჭოთა საქართველო" 1966, გვ. 311-319 (იხ. აგრეთვე შინაატურული გამოცემა, თბ., "განათლება", 1966).

La théorie des sonantes et des ablauts dans les langues kartvéliennes, *Bedi Kartlisa / Revue de kartvélogie*, vol. XXI-XXII, Paris, 1966, pp. 30-51.*

1967

The Problem of the Identification of Semitic Languages, Moscow, 1967 (XXVII International Congress of Orientalists, Papers presented by the USSR Delegation), 12 p.*

"ათას ერთი ღამის" გამო, წიგნში: "ათას ერთი ღამე", რვა ტომად, ტ. I, არაბულიდან თარგმნა და განმარტებები დაურთო

ნანა ფურცელაძემ, გიორგი წერეთლის რედაქციითა და წინასიტყვაობით, თბ., “საბჭოთა საქართველო”, 1967, გვ. V-XVI.

“გეფხისტყაოსნის” “სევდისა მუფარახი”, კრ.-ში: *ორიონი. აკაკი შანიძეს* საიუბილეო კრებული, მიძღვნილი დაბადების 80 წლისთავისადმი, თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1967, გვ. 318-326.

Watīkatān ‘in ḥayātī Dāwūd Bāshā, წიგნში: Yūsuf ‘Izz ad-Dīn, Dāwūd Bāshā wa nihāyati l-mamālīki fī l-‘Irāq (Dawud Pasha and the Decline of the Mamluk Dynasty in Iraq), Baghdad; Al-Basri Publication House, 1386/1967, pp. 53-62 (არაბულ ენაზე).

1968

О языковом родстве и языковых союзах, *«Вопросы языкознания»*, М., 1968, №3, с. 3-18.

1969

მოსეს ხუთი წიგნის თბილისური ებრაული ხელნაწერი, *აღმოსავლური ფილოლოგია*, ტ. I, თბ., “მეცნიერება”, 1969, გვ. 21-39, ფ. ტაბ., რეზიუმე რუს. და ინგლ. ენებზე.

შაბურის წარწერის ’l’nn TR‘, კრ.-ში: *თბილისის უნივერსიტეტი გიორგი ახვლედიანს* საიუბილეო კრებული, მიძღვნილი გიორგი ახვლედიანის დაბადების 80 წლისთავისადმი, თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1969, გვ. 327-337.

წინასიტყვაობა, წიგნში: *კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტის არაბულ, თურქულ და სპარსულ ხელნაწერთა კატალოგი (K კოლექცია)*, შემდგ.: ც. აბულაძე, რ. გვარამია, მ. შამაცაშვილი, თბ., მეცნიერება, 1969, გვ. V-VIII.

რეცენზია წიგნზე: Г. А. Климов, *Этимологический словарь картвельских языков*, М., 1964, *აღმოსავლური ფილოლოგია*, ტ. I, თბ., “მეცნიერება”, 1969, გვ. 252-254.

“ათას ერთი ღამის“ გამო, წიგნში: “ათას ერთი ღამე“, რვა ტომად, ტ. I, არაბულიდან თარგმნა და განმარტებები დაურთო ნანა ფურცელაძემ, გიორგი წერეთლის რედაქციითა და წინასიტყვაობით, თბ., “საბჭოთა საქართველო“, 1969 (მეორე გამოც.), გვ. 3-14.

1970

The influence of the Tajik language on the vocalism of Central Asian Arabic dialects, *BSOAS*, vol. XXXIII, part I, London, 1970, pp. 167-170.

The Verbal Particle m/mi in Bukhara Arabic, *Folia Orientalia*, t. XII, Kraków, 1970, pp. 291-295.

Zur Frage der Beziehungen zwischen den semitischen und hamitischen Sprachen, *Mitteilungen des Instituts für Orientforschung*, Band XVI, Heft 2, Berlin, 1970, S. 271-279.

Sarsokhan, წიგნში: *Viš o Rāmīn az Fakhreddīn As‘ad Gorgānī, tashīh Māgālī Todua, Aleksandr Gvakhāria, Tehrān, 1349/1970*, pp. 13-15 (სპარსულ ენაზე).

1971

რეცენზია წიგნზე: Г. А. Климов, Этимологический словарь картвельских языков, М., 1964, *Bedi Kartlisa / Revue de kartvélogie*, vol. XXVIII, Études géorgiennes et caucasiennes, Paris, 1971, pp. 286-288.*

1972

ბაღაბში და ბადაბში ვეფხისტყაოსანში, *აღმოსავლური ფილოლოგია*, II, თბ., “შეცნეობა“, 1972, გვ. 35-40.

მეტრი და რიტმი ვეფხისტყაოსანში, *საბჭოთა ხელოვნება*, თბ., 1972, 2, გვ. 33-56, რეზიუმე რუს ენაზე, გვ. 114.

По поводу этимологии некоторых топонимических терминов, *მაცნე*, ენისა და ლიტერატურის სერია, თბ., 1972, 1, გვ. 146-147.

Грузинское письмо, БСЭ, 3-е изд., т. 7, М., 1972, с. 395.*

1973

მეტრი და რითმა ვეფხისტყაოსანში, წიგნში: *მეტრი და რითმა ვეფხისტყაოსანში*. რითმათა სიმფონია და სიტყვათა მარცვლობრივი განაწილების ცხრილები. გამოსაცემად მოამზადეს გ. წერეთელმა, გ. კარტოზიამ, ც. კიკვიძემ, ს. ცაიშვილმა, გიორგი წერეთლის რედაქციითა და გამოკვლევით, თბ., „მეცნიერება“, 1973, 445 გვ. (გამოკვლევა გვ. 9-115).

გიორგი ახვლედიანის ხსოვნას, *მაცნე*, ენისა და ლიტერატურის სერია, თბ., 1973, 3, გვ. 192.

სერგი ჯიქიას ცხოვრება და მოღვაწეობა, *აღმოსავლური ფილოლოგია*, III, თბ., „მეცნიერება“, 1973, გვ. 7-13.

უკვდავი მკვლევარი (აკად. გ. ჩუბინაშვილის ხსოვნას), *მაცნე*, ენისა და ლიტერატურის სერია, თბ., 1973, 1, გვ. 192.

შაპურის წარწერის *кpy TWR*, *აღმოსავლური ფილოლოგია*, III, თბ., „მეცნიერება“, 1973, გვ. 47-56.

რეცენზია წიგნზე: A. F. L. Beeston, *Written Arabic. An Approach to the Basic Structures*, Cambridge, 1968, *აღმოსავლური ფილოლოგია*, III, თბ., „მეცნიერება“, 1973, გვ. 331-334.

1974

Метр и ритм в поэме Руставели и вопросы сравнительной версификации, в сб.: *Контекст 1973. Литературно-теоретические исследования*, М., „Наука“, 1974, с. 114-137.

The Achaemenid State and World Civilization, კრ.-ში: *Commémoration Cyrus*, Actes du Congrès de Shiraz 1971 et autres études rédigées à l'occasion du 2500e anniversaire de la fondation de l'Empire Perse, vol. I, Hommage Universel, Edition Bibliothèque Pahlavi, Teheran-Liège, 1974, pp. 102-107.

1975

არაბული ენის ქრესტომათია, მე-2 გამოცემა, თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1975, 124 გვ.

'I'nn TR'' dar katībe-ye Šāpūr, *Nāme-ye Mo'assese-ye Āsiyā'ī* (Bulletin of the Asia Institute), NS, No.1, Shīrāz, 1353/1975, pp. 1-15 (სპარსულ ენაზე).

ავესტური დამწერლობა, *ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია*, ტ. 1, თბ., 1975, გვ. 120.*

“ათას ერთი ღამე“, *ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია*, ტ. 1, თბ., 1975, გვ. 223-224.*

ალოგენეტური თეორია, *ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია*, ტ. 1, თბ., 1975, გვ. 321.*

არაბული დამწერლობა, *ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია*, ტ. 1, თბ., 1975, გვ. 525.

არაბული ენა, *ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია*, ტ. 1, თბ., 1975, გვ. 525-526.

არამეული დამწერლობა, *ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია*, ტ. 1, თბ., 1975, გვ. 537.*

არმაზის ბილინგვა, *ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია*, ტ. 1, თბ., 1975, გვ. 576.*

1980

პირველი გამოცემის წინასიტყვაობა. წიგნში: კ. წერეთელი, თანამედროვე ასურულის ქრესტომათია ლექსიკონითურთ, მეორე გამოც., თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 1980, გვ. 5-10.

1982

Vorwort, წიგნში: Th. V. Gamkrelidze, G. I. Mačavariani, Sonantensystem und Ablaut in den Kartvelsprachen. Eine Typologie der Struktur des Gemeinkartwelischen. Mit einem Vorwort von Georg Tsereteli. Ins Deutsche übersetzt, bearbeitet und mit einem Nachwort versehen von Winfried Boeder, Tübingen: "Gunter Narr Verlag", 1982, pp. 1-16.*

1984

აღ-რეიპანი ამინ იბნ ფარის, *ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია*, ტ. 8, თბ., 1984, გვ. 343.*

1986

Dowlāt-e Hakhāmaneshī va tamaddon-e jahānī, *Āyandeh* (A Persian Journal of Iranian Studies), vol. XII, 7-8, Tehrān, 1365/1986, pp. 367-370. (სპარსულ ენაზე).

1993

საქართველოს ირანულ სახელწოდებათა ისტორიისათვის, *საქართველოსა და ქართველების აღმნიშვნელი უცხოური და ქართული ტერმინოლოგია*, თბ., "მეცნიერება", 1993, გვ. 92-106 (რეზიუმე რუს. და ინგლ. ენებზე).*

2000

არაბული ქრესტომათია ლექსიკონითურთ, თბ., თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 2000, 447 გვ.*

2001

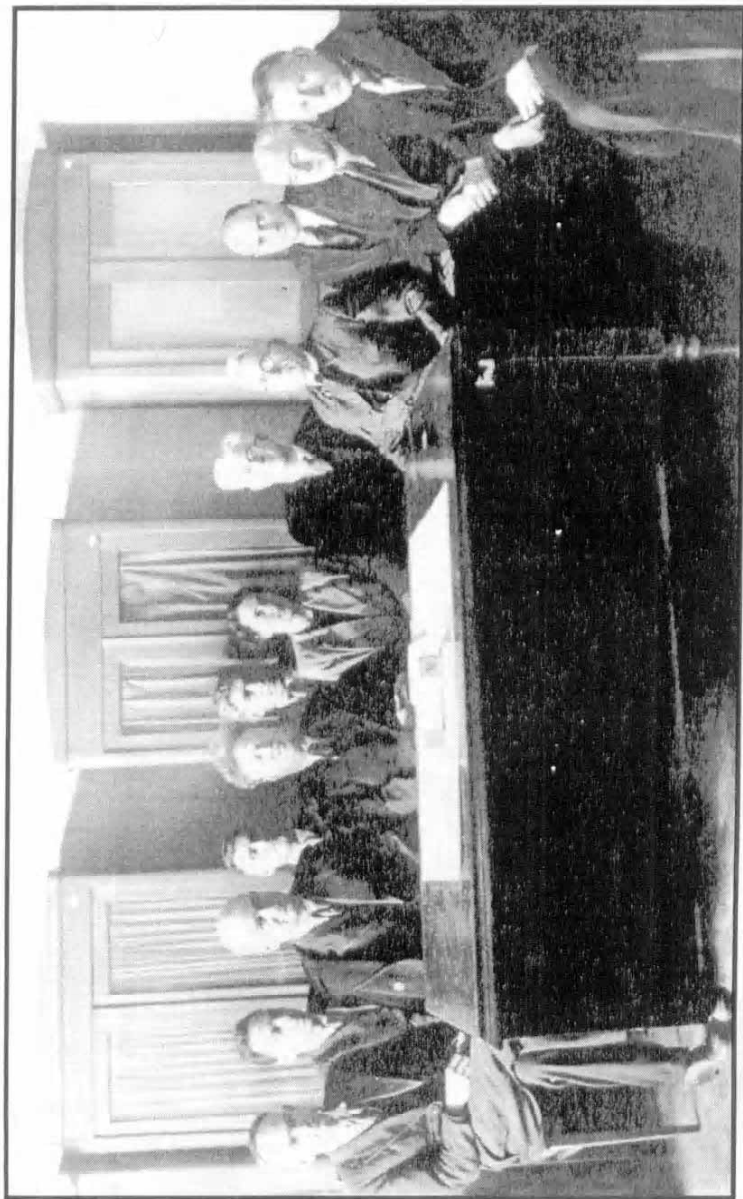
სემიტური ენები და მათი მნიშვნელობა ქართული კულტურის ისტორიის შესწავლისათვის, *ორიენტალისტი / Orientalist*, I, თბ., "ნეკერი", 2001, გვ. 7-31.*

The Problem of the Identification of Semitic Languages,
ორიენტალისტი / Orientalist, I, თბ., “ნეკერი”, 2001, გვ. 32-38.*

2004

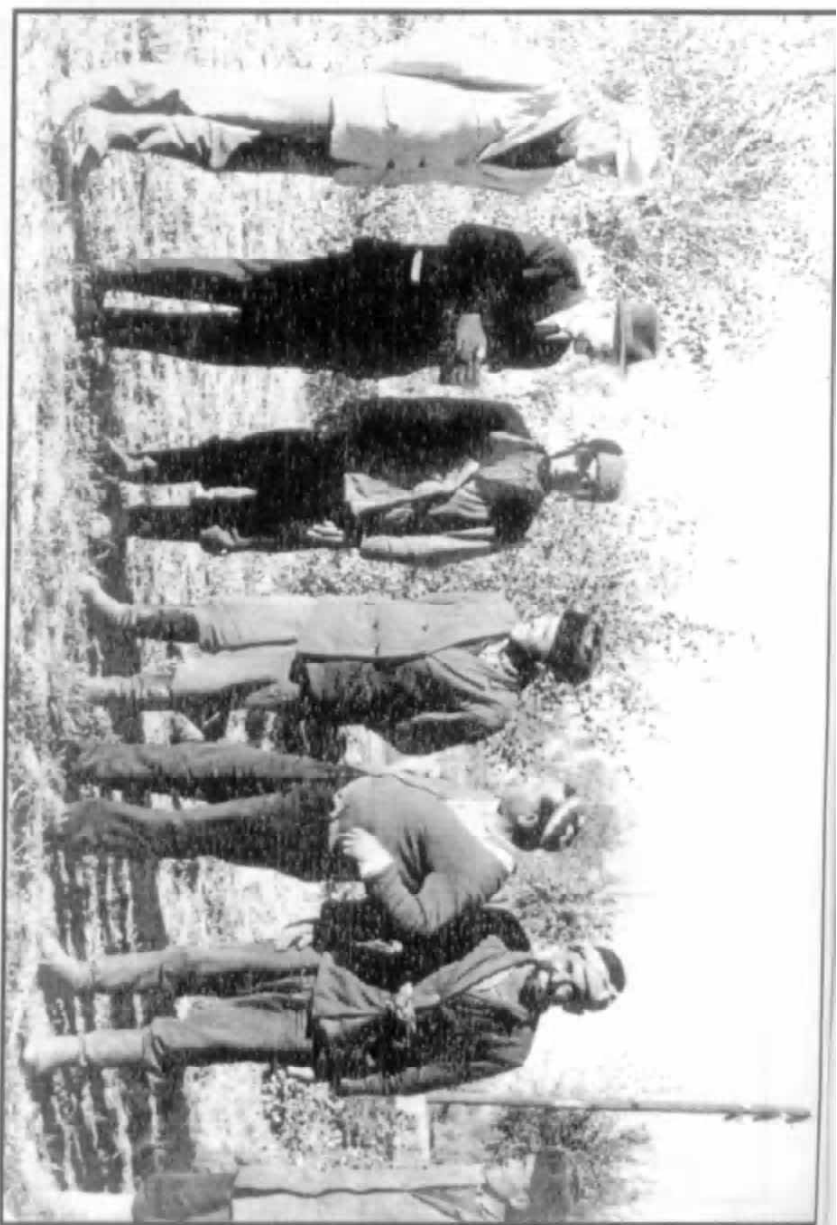
“რჩეული შრომები“, ტ. I, თბ., «გამომცემლობა “ენა და კულტურა“».

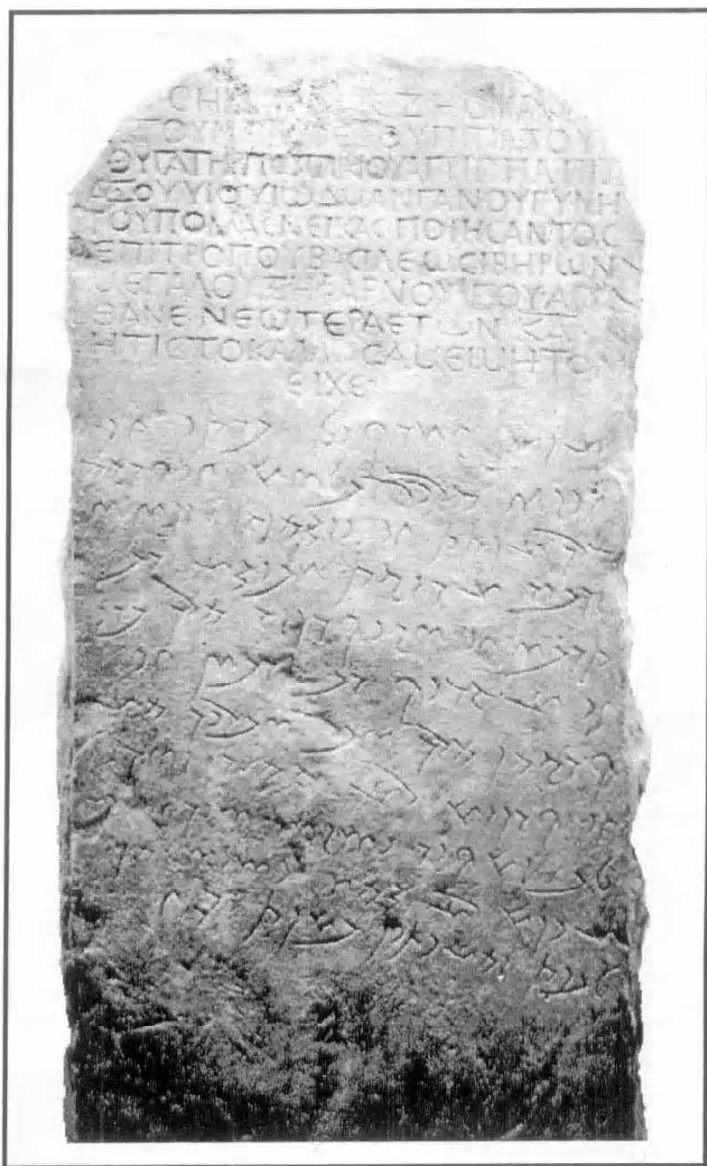
“რჩეული შრომები“, ტ. V, თბ., «გამომცემლობა “ენა და კულტურა“».

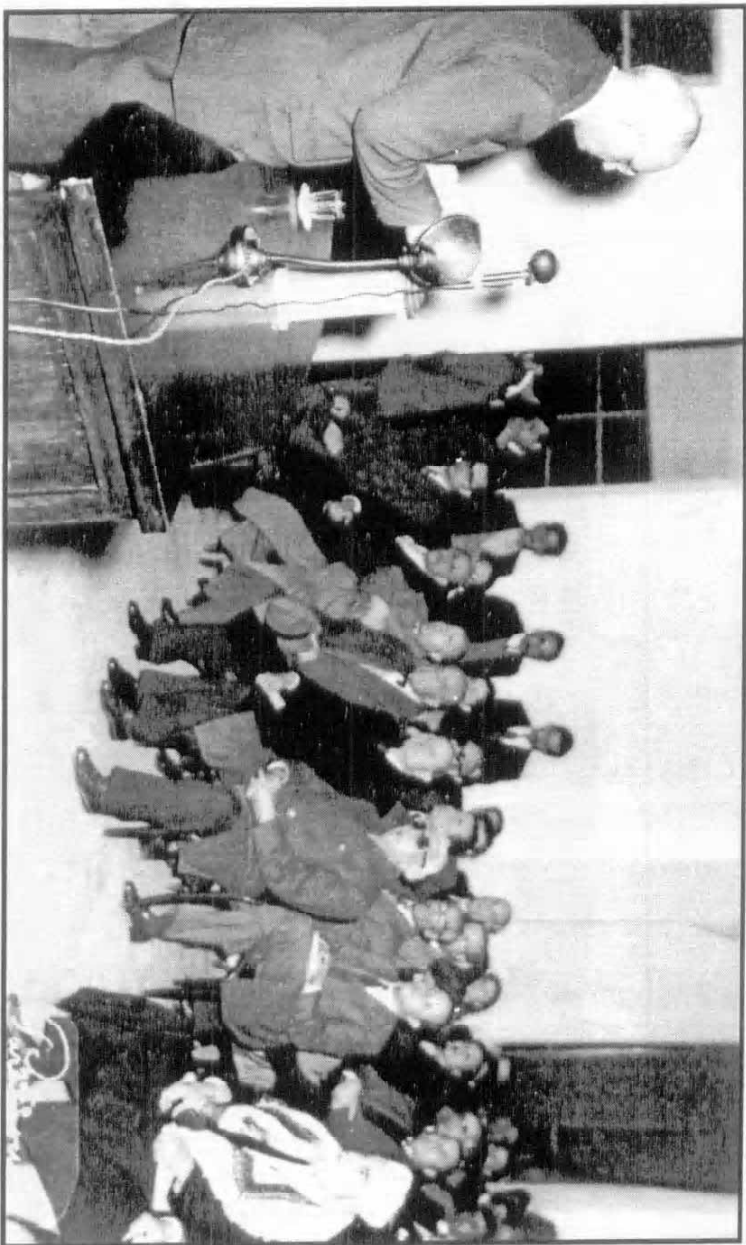
გ. წერეთელი, ვ. ბერიძე, გ. ახვლედიანი და ა. შანიძე მოწაფეებთან და კოლეგებთან ერთად

სტუმრად ცენტრალურში აზახი არაბებიან

არმაზის ბილინგვა

გიორგი წერეთელი კათედრის მოხსენებას აკადემიკოსთა კრებაზე წაკითხავს (დამასკო, 1956 წ.)

ქართული წარწერა ბაქსტრის ეპიგრამაზე

გიორგი წერეთელი, აკაკი შანიძე და ირაკლი აბაშიძე
შიემგზავრებიან იერუსალიმს „რუსთაველის ნაკადევზე“

საკავშირო აკადემიის აკადემიკოსები
წერეთელი, ალექსანდროვი და კულდიში

აკად. ნ. აბაშიძესთან და აკად. გ. ჯიბლაძესთან ერთად

საკაცშინო აკადემიის პრეზიდენტი აკად. შ. კეკელიძესთან ერთად

სტუმრად ბერძენ სამღვდლოებისა და ანკლავში

მეჯდობა ირანის უმაღლესი ხელისუფლებიდან
ირანის სახელმწიფოებრიობის 2500 წლისთავის ზეიმზე (1971 წ.)

ცნობილ არანელ ფილოლოგ
პროფ. შოჰაშად დანუშ-ფაეუშთან ერთად

გამოჩენილ ირანელ მწერალთან და მეცნიერთან
ხაიდ ნაფისისთან ერთად

მარცხიდან მარჯვნივ: დავით კობიძე, გიორგი ფუფუნაძე, თეიმურაზ მჭედიაძე, გიორგი წერეთელი, სერგი ჯიქია, კალენიანი გიორგი

„უჩაგედრა გაბონენილ ამერიკელ ენათმეცნიერთან რიშან იაკობსონთან, თბილისი, 1970 წ.“

პროფ. ვ. წერეთელი თავის სამუშაო კამერაში